

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

* Ένας λαός υφώνεται ήμα
δείξη πώς δε φοβάται την
αλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φυ-
σικούς της κανόνες.
ΒΕΛΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ε΄

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 30 ΤΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΗ 1907

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘΜ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 276

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΔΙΚΟΣ.— Πάντα πρὸς τὰ πίσω.
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ.— Ἀπὸ παλιὰ σεργιάρικ.
κόσμος.
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ.— Οἱ Ἀλυσίδες (συνέχεια).
ΚΡΙΣΝΑΣ.— Ἡ Κατάρτα (Δήγημα).
ΒΑΣ. Δ. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ.— Τὰ Χριστούγεννα.
ΑΒΥ ΒΕΝΕ D. ΥΒΕΡΜΟΝΤ.— Τὸ ἔργο τοῦ Ψυχάρη.
ΧΥΔΑ ΓΙΣΤΗΣ.— Οἱ Ἐπιμενίδηδες.
Θ. ΡΟΥΝΗΣ.— Ὁ Παναγιώτου.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Γιάννης Περγαλιώτης, Ἀλκαίος, Κώστας
Κάμειλ.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ — Ο, ΤΙ ΘΕΛΕ-
ΤΕ. — Ἡ ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

ΠΑΝΤΑ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΙΣΩ

Ὅταν ὁ Πάλλης θέλησεν νὰ ἐξανθρωπίσῃ τὸν ἑλ-
ληνικὸ λαόν, μεταφράζοντας τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν γλῶσ-
σα του, καὶ ἡ Ἀθήνα ἐπαναστάτησε, θυμούμαι, ἔ-
τυχεν νὰ βρεθῆ στὸν κύκλον τοῦ μιλούσαμε ἕνας ξέ-
νος. Ὅλοι μὲς ἀγανακτούσαμε μὲ τὴν κυβέρνησιν,
φαναζάμε πὼς δὲ χτυπᾷ τὴν ταρχίαν, δὲν πνίγει τὴν
ἐπαναστάτησιν ἐπὶ αἵμα. Μόνον ὁ ξένος δὲν πρόσχε
στὴς φωνάς μας. Ἐκεῖνον ποὺ τὸν ξέφριζε, ποὺ δὲν
τὸ χωροῦσε δὲ νῦν του εἶταν πὼς μπορούσαν νῆναι ἐ-
πικεφαλῆς τοῦ κινήματος οἱ φοιτηταί. Τὸ πὼς τὸ
κράτος δὲν ἐπιβάλε τὴ θέλησίν του, δὲν τοῦ ἔκανε
μεγάλην ἐντύπωσιν. Καὶ ὁ ξένος αὐτὸς δὲν ἀνῆκε σὲ
κανένα κράτος ψόγιον καὶ ἀδύνατον· εἶταν ὑπήκοος ἐ-
νὸς κράτους, ποὺ ἔχει μοναχᾷ μὴ μπορεῖ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴ
θέλησίν του, μὰ ἡ δύναμίν του, ὁ ὀργανισμὸς του εἶ-
ναι τίτιος, ὥστε νὰ πολεμῇ ἀκόμα καὶ τὴν ἰδέαν τῆς
ἀντίστασης· σ' αὐτὸ κράτος ποὺ πρῶτος νόμος του
εἶναι ἡ θέλησιν καὶ τὸ συμφέρον ἐκείνων ποὺ τὸ κυ-
βερῶν, τὸ δίκιον τοῦ ἰσχυρότερου, κράτος ποὺ ἰδρύ-
θη καὶ ἐβασίσθη ἀνεκάθε σὲ μιὰ κυνικὴ φιλοσοφίαν κυ-
ρίων καὶ δούλων, γεννημένη κάτω ἀπ' τὴν δεσποτικὴν
ἐπιρροήν του, τοῦ κράτους ποὺ τὴν ὥρ' αὐτὴ κλείνει
ἀδιάπνοτα τὴν πόρταν τῆς δικαιοσύνης εἰς τὴν δημοσιό-
τητα, γιὰ νὰ ξεπλύνῃ φαινομενικὰ λέραι καὶ βυθ-
μοῦ ἐσχίστου διασφορά τῆς τάξεως ποὺ τὸ κυβερνᾷ.

Μὰ ἂν τὰ κράτη τὰ κυβερνᾷ πάντα ἕνα πνεῦμα,
ἀπ' τ' ἄλλο μέρος ἐμπνέει καὶ τοὺς λαούς, τὴν τάξιν,
ποὺ ἀπαρτίζουν τοὺς δυναστευόμενους, τοὺς κυβερ-
νώμενους, ἐν ἄλλο πνεῦμα ἀντίδρασης κατὰ τῆς δυ-
ναστείας, ἀπολυτωτικὸ καὶ φιλελεύθερον, τὸ πνεῦμα
τῆς προόδου, ποὺ σώζει ἀπὸ τὴν στασιμότητα τὰ ἔ-
θνη. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα κινῶσε καὶ τὸν Πρῶτον συνο-
μιλητὴν μας νὰ μὴ βλέπῃ εἰς τὴν ἐπαναστάτησιν τοῦ φοι-
τητοῦ ὡς κύριον θλιβερόν σημάδι γιὰ τὸ ἔθνος μας
τὴν ἀδυναμίαν τοῦ κράτους, ἀλλὰ τόπιθοδρομικὸ
πνεῦμα τῆς νιότητος, ἀνταριαζόμενης γιὰ ἕνα ζήτημα

ποῦ ἡ ζωτικότητά του βρίσκονταν ἀκριβῶς στὸν ἄλ-
λο πόλον τοῦ κινήματός της.

Χρόνια πέρασαν ἀπὸ τότε καὶ οἱ φοιτηταί ἀν-
ταριαζονται τὴν πάλιν. Ὁχυρώνεται πάλιν τὸ φλο-
γερὸ καμίνι, φρούραρχοι καὶ ὑποφρούραρχοι διορίζονται
καὶ ἡ συνηθισμένη παράστασις ξαναπαίζεται. Μὰ εἴτε
ἡ κωμῶδιον ξεθύμανε, ξανόστισε ἀπὸ τὴν συχρῆν ἐ-
παναλήψεις, εἴτε τὸ κράτος ἐδυναμώσε ὥστε νὰ τὴν
κόψῃ πρὶν τελεωσῇ τραγικῶς, ὅπως ἄλλοτε, στρώ-
νοντας λίγα πτώματα στοὺς δρόμους — αὐτὸ εἶν' ἄ-
διάφορον. Τὸ πνεῦμα ποὺ ὑποκίνησε τοὺς φοιτηταί
καὶ τότε καὶ σήμερον εἶναι τὸ αὐτὸ: ἡ ὀπισθοδρομι-
κότης· τὸ πνεῦμα, μὲ τὸ ὅποιον κοινωνία καὶ τύπος
ἔκρινε τὴν ἀνταρχίαν, τὸ ἴδιον πάντα: ἡ ἀδυναμία τῆς
ἐπιβολῆς τῆς δυνάμεως τοῦ κράτους. Μπορεῖ νὰ πῆ
κανεὶς πὼς πάθαμε κρατομανίαν. Βγαίνει σὲ τὸ φόρον
ἕνας βαγαπόντης, ποὺ ἐκμεταλλεύεται τὴν τάχην σχέ-
σιν του μὲ τὸν Πρωθυπουργόν, αἰτία: ἡ ἔλλειψιν δυ-
νατοῦ κράτους· ζητᾷε μιὰ πόλιν σιδηροδρομῶν μὲ δια-
δηλώσεις, διαμαρτύρουνται οἱ δικηγόροι γιὰ τὴν κα-
κὴν κατάστασιν τῶν δικαστικῶν χιτριῶν, φοβερίζουν
ἀπεργία: διαλύεται τὸ κράτος! Ἀπεργοῦν ἐργάται
ποὺ ληστεύονται ἀπὸ τοὺς ἐργοδότες: Ὁ εἰσαγγε-
λίαις τί κάθεται; Δὲν ὑπάρχουν νόμοι, Κράτος; Χτυ-
πᾷ ἕνας μάγκας τὸ κουδούνι τῆς πόρτας ἐνὸς ἀστού
καὶ τοῦ χαλᾷ τὴν ἡσυχίαν, ἀφορμὴν «τὰ συνταγματι-
κά δικαιώματα τοῦ Ἕλληνο»! Χίλιες τέτοιαι περι-
στάσεις μπορούσαν νὰ ἀραδιαστοῦν. Κάθε ἔκτροπον ἢ
διατάραξιν τῆς κοινωνικῆς ἰσορροπίας ἐξηγεῖται μὲ
τὸν ἴδιον λόγον. Τὸ κράτος, τὸ σύνταγμα, οἱ ἐλευθε-
ρίες. Αὐτὲς εἶναι οἱ ρίζαι τῶν κακῶν, ἡ ἀφορμὴ τὸ
πὼς δὲ λειτουργοῦν οἱ νόμοι. Τὸ νόμον, τὸν περιορι-
σμὸν, τὴν ὑποδούλωσιν σὲ μιὰ ἀφαιρεμένην ἰδέαν κρά-
τους ἀδραξίει κάθε εὐκολὴ κριτικὴ τῶν φαινομένων.
«Γρόνον», κνοῦτο νοσταλγῶν, μεσαιωνικὸν δεσποτι-
σμὸν λαχταρεῖ, θαρρεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ νεοἝλληνα.
Αὐτὰ θὰ τοῦ φέρουν τὴν κλονισμένην τάχην, αὐτὰ θὰ
κουρδίσουν τὴν ξεχαρβαλωμένην Κυβέρνησιν καὶ μη-
χανήν, θὰ κάμουν τὸν πολίτην νὰ αισθανθῇ τὰ χρέη
του πρὸς τὸ κράτος καὶ τὴν κοινωνίαν. Ὁ βούρδουλας
θὰ κάμῃ τὸ μάγκαν νὰ μὴ ἐνοχλῇ τὸν ἀστόν, τὸ λω-
ποδύτην νὰ μὴ κλέβῃ τὰ ρούχα τοῦ λογίου, ὁ σε-
βασμὸς σὲ τὸν νόμον, ποὺ εἶναι λειτουργοῦν του, θὰ κάμῃ
τοὺς δικηγόρους νὰ μὴ φοβερίζουν ἀπεργίας, τοὺς ἐρ-
γάταις νὰ ὑποτάσσονται σὲ τὸ ἔλεος τῶν ἀφεντῶν τους
τοὺς σπαρτιατάς νὰ μὴ ζητοῦν τὸ δίκιον τους μὲ κά-
θε τρόπον. Ἡ νομιμοφροσύνη ἔπρεπε νὰ ἐμποδίσῃ καὶ
τοὺς φοιτηταίς νὰ μὴ σηκωθοῦν κατὰ τῆς σουηδικῆς
γυμναστικῆς, αὐτὴ καὶ τὸν κ. Λεβίδην νὰ μὴ τοὺς
ἐνθαρρύνῃ εἰς τὴν παρανομίαν.

* Ἡ κριτικὴ αὐτὴ φαντάζεται πὼς μόνοι παρά-

γοντες μιᾶς ὑμᾶστερ κοινωνικῆς λειτουργίας εἰς
ναὶ ὁ νόμος, τὸ κράτος καὶ ἡ νομιμοφροσύνη τοῦ πο-
λίτη· αὐτὰ μόρρωσαν λαοὺς καὶ ἔκαμαν μεγάλα καὶ
πολιτισμένα κράτη. Πὼς τὰ πῖο πολλὰ ἔκτροπα, ποῦ
παρουσιάζονται καὶ στὴ δικὴν μας κοινωνίαν, εἶναι
κοινὰ καὶ συνηθισμένα παντοῦ ὅπου ὑπάρχουν κοινο-
νίες ἀνθρώπων, πὼς ἡ ἐξομάλυνσις καὶ ἰσορροπησὴ τους
σκοντάβει σὲ ἀντιθέσεις ζωτικῶν συμφερόντων, ποῦ
δὲν τὰ ἐξομαλύνει εὐκολὰ κανένας νόμος, πὼς τὸ δυ-
νατοκράτος εἶναι μιὰ ἱστορικὴ κατηγορία, συναχθί-
μενον τῆς σχέσεως τῶν τάξεων ἀναμεταξύ τους πὲ
μιὰ κοινωνίαν, αὐτὰ ἢ εὐκολὴ κριτικὴ οὔτε τὰ
συλλογίζεται. Δίκαιαι τάξεις καὶ ἔκτροπα ἀτό-
μων συγχύονται σὲ πνεῦμα τῆς, κράτος μοναχᾷ
κοπανᾷ, τάχην καὶ κοινωνικὴν ἀρμονίαν γυρεύει, χωρὶς
νὰ τῆς περνᾷ ἀπὸ τὸ νοῦ πὼς σ' αὐτὰ, στὴν τάχην
καὶ στὸν ἐκπολιτισμὸν χρειάζεται περισσότερο ἀπὸ κά-
θε θέλησιν καὶ δύναμιν κυβερνητῶν καὶ κάποιον πνεῦ-
μα προοδευτικὸν αὐτῆς τῆς κοινωνίας.

Ἡ κυβέρνησις ἐξευτελιστικὴ ἐρχόμενη σὲ δια-
πραγματεύσεις μὲ τοὺς φοιτηταίς, δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπο-
χωρήσῃ σὲ καμμιά ἀπαίτησίν τους! Αὐτοῦ εἶν' ὅλον
τὸ κακόν· αὐτὸ εἶναι τὸ πῖο σπουδαῖον, τὸ κύριον: Τὸ
κράτος νὰ δείξῃ τὴν δύναμίν του, νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν θέ-
λησίν του. Τὸ ἰδανικόν μας εἶναι νευρόσπαστα διοι-
κούμενον ἀπ' αὐτὸ τὸ κράτος. Ὅτι θέλῃ αὐτό, ὁ πο-
λίτης νὰ μὴ ἔχῃ καμμιά γνώμην. Τὸ κατορθώνομε
αὐτό, πάει τὸ ἔθνος πρῶτα. Ἐχουν ἄλλη γνώμην οἱ
φοιτηταί ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν, αὐτὸ εἶναι τὸ σφάλμα
τους· ἐπικροτεῖ τὸ κίνημά τους ὁ κ. Λεβίδης, τους
ὑπερθεματίζει στὴν ὑποστήριξιν τῶν Πατρῶν, χαρ-
χτηρίζοντας ξενόπρεπην ἀνάξιν γιὰ Ἕλληνας τὴν σουη-
δικὴν γυμναστικὴν, τὸ ἐγκλημά του εἶναι μόνον τὸ ὅτι
ἐπιδοκίμασε μιὰ ἀνταρχίαν νέων κατὰ τῆς θέλησεως
τοῦ κράτους. Ἐξεγείρεται ἡ βουλὴ ἐναντίον τοῦ
Προέδρου τῆς, δικαιολογεῖται τοῦτος πὼς τὴν ὥραν,
ποὺ κήρυττε τὰ πάτρια στοὺς φοιτηταίς, «δὲν ἐγνώ-
ριζε τὰ τελεσθέντα ἐν τῷ γυμναστηρίῳ». τὸ πρᾶγμα
διορθώθηκε καὶ μιὰ ἐφημερίδα εὐχαριστεῖται μὲ τὴν
πρόοδον εἰς τὴν πολιτικὴν τοῦ κ. Λεβίδου. Οἱ νόμοι σώ-
ζονται. Κριτήριον παντοῦ ἢ φύλαξιν τοῦ νόμου καὶ ἡ
ὑποταγὴ σ' αὐτόν. Οἱ τύποι πάντα, τὸ φάντασμα,
ἢ ἀφαιρεμένη ἰδέαν. Ἀνατρέψτε γιὰ μιὰ στιγμὴν τοὺς
ἄρους, φανταστήτε τοὺς φοιτηταίς νὰ ἐπαναστατοῦν,
ζητῶντας τὴν εἰσαγωγὴν τῆς ζωντανῆς γλώσσης εἰς τὴν
ἐκπαίδευσίν μας, νάνταρίζονται, ἀπαιτῶντας ἀπ'
τὸ κράτος νὰ συμπληρῶν τὴν ἀδελφὴν καθηγητικὴν ἐ-
δρην, στοχαστῆτε ἕναν πρόεδρον βουλῆς ξεσπυθώνον-
τα γιὰ τὸ δίκιον τους καὶ ἔχετε μπρῶς σας καθαρόν τὸ
γνώμονα κάθε κινήματος μὲ τὴν ψυχολογίαν αὐτὴν τῆς
ἐπιβολῆς τῆς θέλησεως τοῦ κράτους.

ΑΠΟ ΠΑΛΙΑ ΣΕΡΤΑΡΙΑ
Ο ΚΟΣΜΟΣ

Μες στο περιβόλι μου
Αούλενα μιά μέρα,
Κι' είχα τὸ Μαγιάτικο
Πλωρομή μου ἀγέρα.

Βαρεμένος στάθηκα
Μέσα στίς μερσίνες.
"Ακου! — Ποῦθε νᾶρχονται
Οἱ φωνές ἐκεῖνες!

Νᾶναι ξεφαντώματα;
"Αχ, ψαλμοὶ καὶ θρηνοὶ!
Κάτον κλαδεντήρι μου,
Κάτον καὶ τᾶξίνι!

Σ' ἓνα δέντρο ἀκνούμπησα
Μὲ δεμένα χέρια.
Βλέπω ἀράδα ἀντίκρον μου
Καὶ περνοῦν ξεφτέρια.

Τὰ ξεφτέρια διάβηκαν
Κι ὁ Παπᾶς προβγαίνει.
« Ἅγιος ἀθάνατος »
Ψέλνει καὶ πηγαίνει.

Παληκάρια τέσσερα
Τὸν ἀκολουθᾶνε,
Κ' ἓνα ξιλοκράββατο
Σιγοκουβαλᾶνε.

Μες στὰ νεκρολούλουδα
Κόμισμα θεμένο,
"Αντικρὸν στὸ πρόσωπο
'Ανασηκωμένο.

"Αχ, κοπέλλας πρόσωπο
Μὲ σβουμένα μάτια,
Καὶ μὴν ὄγη πῶκαμε
τὴν καρδιά κομάτια!

Πάει ὁμπρὸς τὸ λείψανο,
Φεύγει λίγο λίγο,
Καὶ τὴν ἔρημ μάννα της
Πίσω του ξανοίγω.

Στέγνωσαν τὰ μάτια της,
Πνίγηκε ἡ φωνή της.
Μόνο μοιρολόγι της
Εἶναι οἱ γογγυσμοὶ της.

Εἶδα κόρης λείψανο,
Καὶ τᾶξίνι ἀφίνω.
Βλέπω τὴ μαννούλα της,
Κ' ἓνα δάκρυο χύνω.

Σκέπασα τὰ μάτια μου
Μὲ τὰ δύο μου χέρια,
Καὶ στὸ νοῦ μου ἀγγάντενα
Τᾶργυρά ξεφτέρια!

"Ανοίξα τὰ μάτια μου,
Εἶδα δλόγυρά μου,
Καὶ λουλούδια κοίταξα
Γιὰ παρηγοριά μου.

"Ακου! — Ποῦθε νᾶρχεται
Τᾶχολόγι ἐκεῖνο;
Νᾶναι κόρης λείψανο
Μὲ ψαλμούς καὶ θρηνοὶ;

Δὲν εἶναι, ὄχι, λείψανο,
Μήτε μοιρολόγια,
Εἶναι ξεφαντώματα,
Εἶναι ἀγάπης λόγια.

Πέντε νιοὶ λεβέντηδες
Βγήκα μὲ τραγοῦδια,
Καὶ στὴ βρύση ἀντάμωσαν
Πέντε κοπελλοῦδια.

Στὸ λειβάδι κίνησαν,
Καὶ χορὸ πιαστήκαν.
Τᾶκουσαν κολλήγηδες
Κ' ἔκατὸ γενήκαν.

Κόσμε μου, τὴ θλίψη σου
"Η χαρὰ τὴ σβύνει.
Κόψε, κλαδεντήρι μου,
Κι ὁ δ, τι γίνῃ ἄς γίνῃ.

(1890)

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

Η ΛΑ'Γ'ΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

εἶναι **ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ** γιὰ τὸ λαὸ καὶ δέχεται καταθέσεις ἀπὸ **μιά δραχμὴ** καὶ ἄπάνω. Σοῦ πλερώνει τόκο 4 1/2 % καὶ σοῦ δίνει πίσω τὰ χρήματά σου ὅποτε θελήσεις εἴτε ὅλα εἴτε μέρος ἀπ' αὐτά.

Η ΚΑΤΑΡΑ

Στὴ Ζηνούλα

Εἴμουνα τριῶ τεσσάρω χρονῶν. Τί μπορεῖ νὰ θυμᾶται κανεὶς τόσο μικρὸς; Οἱ ἄλλοι δὲν ξέρω μὰ νὰ μερικές δικές μου θύμησης.

Δυὸ τρία ἄλλα παιδάκια ποὺ παίζανε μαζί μου τ' ἀδέρφια μου.

Μιά ρόμπα ρηγωτὴ. Σὰ στεκότανε, κρεμόμουνα πάνω της σὰν περπατοῦσε, ἔτρεχα πίσω της. Τὴ ρόμπα τὴν ἀγαπημένη τὴν φώναζα ἀμαμά».

Τὰ γένια τοῦ μπαμπᾶ, ποὺ τσιμπούσανε σὰ βοῦρ-τσα τὰ γόνατά του τὴν ἄλυσσιδα τὴ μαλαματένια τὸ τεψάκι τῆς στάχτης, ποὺ κάθε βράδι τοῦ κουβαλοῦσα.

Κάτι ἄλλο θυμοῦμαι πῶς καλά. Ἀπὸ ποῦ, ἀπὸ ποιόνα πῶς ξέφυγα δὲν ξέρω. Βρέθηκα σὲ μιά κάμα-ρα μισόφωτη, θυμικισμένη. Σὲ ξύλινο μαῦρο κουτί εἶ-τανε ξαπλωμένη ἡ γιαγιά μὲ χέρια σταυρωμένα. Γι-γαντένια λαμπάδα φώτιζε τὰ σφαλιχτά της μάτια, τὸ κίτρινο της πρόσωπο.

Ξύπνα, γιαγιάκα, ξύπνα. Κάποιος μ' ἀρπαξε ἀπὸ πίσω. Ἡ γιαγιά δὲν ξαναξύπνησε.

Θυμοῦμαι καὶ τὸν ἑαυτὸ μου. Ὁ μεγάλος κα-θρέφτης τοῦ σαλονιοῦ μοῦ τὸν εἰδεινε πουντρικισμέ-νο. Στὸ κεφάλι φοροῦσα στραβά τὸ χουνὶ τοῦ πιερό-του καὶ γύρω μου φούσκωνε ἡ ἄσπρη ἀστροσπαρμένη φρεσιὰ. Τέτοια ἡ πρώτη ἡ σύσταση. Καὶ τώρα ἀ-κόμα πότε πότε περνώ τὴν ἄσπρη ρόμπα μὲ τὰ φαρ-διά μανίκια ποὺ τὰ παίρνω γιὰ φτερά, κ' ὄνειροπλέ-χτης πετῶ μακρὰ ἀπὸ τὴ λεπρικισμένη τὴ ζωὴ. Πίκρες, βάσανα, πόθει, πλουτοδίψα, πίσω, ὅλα πί-σω. Στὸ πλάγι μου ἡ πιερέτα σιγοτρίμει ἀπὸ λα-χτάρα ἑτοιμη μὲ διάπλατες φτερούγες νὰ μ' ἀκο-λουθήσει στὸ ταξίδι τὸ ἀγέρινο. Μᾶς φτάνει ἡ ἀση-μένα ἡ προστάτρη, τ' ἀσημοστάλλαχτα μᾶς φτά-νουνε σύννεφα.

Ἀμέτρικτη χαρὰ. Τὰ τρίγωνα γυαλάκια ἀντι-φεγγίζανε μυριόχρωμο τὸ φῶς τοῦ πολυέλαιου. Γιου-μάτο τὸ σαλόνι ἀπὸ μᾶσκες. Ἐγὼ ὅμως μάτια εἶχα μονάχα γιὰ τὸ Μὲγ' Ἀλέξανδρο. Ἀσπίδα, θώρα-κας, περικεφαλαία λάμπανε στὸ φῶς. Στάθηκε μπρὸς μου μιά στιγμή, μὲ σήκωσε ἀψηλὰ καὶ κρατώντας με κεὶ πάνω μου εἶπε — τῶμαθα πολλὰ χρόνια ὕστε-ρα — ἀ δὲν εἴμουνα Ἀλέξανδρος, ἤθελα νάμουν Πιε-ρότος!

πῶς ἐγὼ καὶ σὺ κάνουμε τὸ Δημόσιο.... Γιατί δὲ νιώ-σαμε ἀκόμα πῶς ὄχι κλέβουμε ἀπὸ τὸ Δημόσιο, θάρ-θει αὐριο τὸ ἴδιο τὸ Δημόσιο νὰ μᾶς τὸ πάρει ἀπὸ τὴν τσέπη....

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ. Δὲ θὰ φροντίσετε λοιπὸ γιὰ τὴ θέση....

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Ὅχι, βέβαια. Καὶ χαίρουμαι ποὺ τὴν εἶχες σίγουρη τὴν ἀρνησί μου. Χαίρουμαι ποὺ μ' ἐνωσες.

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ. Ἄ σὰς ἐνωσα!... Καὶ ξέρετε τί σκοπὸ ἔχει ἡ μητέρα;... Ἄν τῆς τὴν ἀρνηθῆτε σεῖς, νὰν τὴ ζητήσῃ ἀπὸ τὴν κ. Ρωξάνη.

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (ξαστρασμένα). Ἄπὸ τὴν κ. Κα-λόκαρδου; Κοίταξε καὶ! Ἴσα ἴσα ὅπου καὶ ἂν εἶναι μᾶς ἔρχεται.

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (σὰν πικραμένη). Ἐρχεται δὴ ἡ κ. Ρωξάνη;

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (ἀδιάφορα). Ναι, ἔρχεται. Τὴν ἀν-τάμωσα δὴ σιμά, σ' ἓνα μαγαζὶ καὶ ψούνιζε καὶ μοῦπε πῶς θάρθει νὰν τῆς διαβάσω τὸ λόγο ποὺ θὰ βγάλουμε μεθαῦριο στὴ διαδήλωσι....

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ. Ὅταν τὸ καταχαρεῖ ἡ μητέρα γιατί θὰν μπορέσει νὰν τῆς ζητήσῃ κίβλας τὴ θέση γιὰ τὸν Κωστή....

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (σοβαρά). Δὲ θὰν μπορέσει νὰν τῆς ζητήσῃ τίποτα, γιατί ἀπὸ τούτη τὴν ὥρα ὁ Κω-στής εἶναι διορισμένος σὲ θέση, ὄχι βέβαια δημόσια, ποὺ θὰ κερδοπλερώνεται: γιὰ νὰ συνηθῆσει νὰ δουλεύει.

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (γελαστά). Μήπως ἡ θέση αὐτὴ ποὺ συλλογιστήκατε προσβάλλει τὸν ἐγωῖσμό τοῦ ἀδερφοῦ μου; Γιατί τὸ ξέρετε δᾶ, ὁ ἐγωῖσμός τοῦ ἀδερφοῦ μου δὲ σηκώνει χωρατά....

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (γελαστά καὶ αὐτός). Μὴ σὲ νιάζει καὶ ὁ ἐγωῖσμός τοῦ ἀδερφοῦ σου θὰ πάρει κάποια σοβα-ρότητα ποὺ δὲ θὰν μπορεῖς πιά νὰ τὸν περιγελάς....

Η ΡΩΞΑΝΗ (ἀπὸ μέσα). Μὰ δὲ βγαίνει κανεὶς νὰ μὲ ὑποδεχτεῖ; Χά, χά, χά! Κοτζᾶμ βουλευτὶνα ἔρχεται!... Ἐλάτε λοιπὸν, ἐλάτε!...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Χμ! Μὲ τὰ χωρατά της μᾶς ἔρ-χεται....

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (παγαίνοντας πρὸς τὴ μεσιανὴ πόρτα). Ἐτσι πάντα, χαρούμενη καὶ γελοιστή. (φεύγει). (Ὁ Στρωτὸς σηκώνεται ἀπὸ τὸν καναπέ καὶ περπατᾶ ἀργά, καπνίζοντας τὸ ποῦρο του.)

Η ΡΩΞΑΝΗ μπαίνει κρατώντας ἀπὸ τὴ μέση τὴν Ἀστρούλα.

Η ΡΩΞΑΝΗ. Ἀστρουλάκι μου, νάρθει. Σὲ καρ-τερω εἶχως ἄλλο νάρθει μεθαῦριο σπῆτι. Θὰ μείνεις

ἕλη μέρα.... Ὅθ δοῦμε τὸ βράδι καὶ τὴ διαδήλω-ση.... (Ἀφίνοντας τὴ μέση τῆς Ἀστρούλας). Κύριε Στρωτέ, σὰς χαιρετῶ.

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Κυρία μου!

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ. Δὲ βγάξετε τὸ καπέλλο σας; Δώστε μου τὴν μπέρτα σας....

Η ΡΩΞΑΝΗ. Ὅχι, ὄχι: δὲν εἶμαι γιὰ πολὺ. Βιά-ζομαι. Ἐχομε καλεσμένους τὸ βράδι καὶ πρέπει νὰ πάω νωρὶς σπῆτι... Ἐσθθεῖτε βέβαια, κ. Στρωτέ.

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Μὰ σὰς τὸ εἶπα. Θὰ διαβάσουμε καὶ τὸ λόγο.

Η ΡΩΞΑΝΗ. Θέλει νὰ τὸν ἀκούσει καὶ κ. Γυα-λιστός! Χά, χά, χά. Κι ὁ ὑποχοντρικὸς ὁ Ἀγλύ-καντος! Γιὰ φανταστεῖτε!.... Μὰ καὶ γὼ ἴσα ἴσα γιὰ τὸ λόγο ἤρθα δὴ. Θέλω νὰ τὸν ἀκούσω πρώτη καὶ πρώτη νὰ τὸν κρῖνω.... Ὅθναὶ νᾶσιμος; αἱ;

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (σὰν κοροδοφεικῶ). Καὶ ἡ κρίση σας πάντα σεδαοστή.

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ. Τὸ γόσττο τῆς κ. Ρωξάνης εἶ-ναι μοναδικό.

Η ΡΩΞΑΝΗ. Τὸ γόσττο μου; Χά, χά, χά! Ἄ, μαργιόλα! Ἐέρεις καὶ κλακεύεις ἀδυναμίες!

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (γελαστά). Τὴν ἀλήθεια!...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Δὲ μᾶς δίνεις, Ἀστρούλα, τὰ γε-

τὸν ἑαυτὸ τους. Τὴν πίστη ταύτη τὴν ἡμερὴ δ΄ Ψυχάρης αὐτὴ τὴ φορὰ στοὺς Ἕλληνας. Ἡ λευτεριά τοῦ Ἑλληνικοῦ βραβείου εἶναι γι' αὐτὸν ἓνα γεγονός σχετικὸ μὲ τὴν Προκήρυξη τῶν δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου, ποὺ εἶναι τὸ Βαγγέλιο κάθε λαοῦ. Κι ἀφοῦ δοκίμασε νὰ ξαναῤῃρῆ κάτου ἀπὸ τὰ στοιβασμένα χαλάσματα τῶν περασμένων τὶς ἀληθινὲς γραμμὲς τοῦ ιδεώδικου ναοῦ ποὺ χρειάζεται νὰ ξαναχτιστῇ στὴν Ἑλλάδα, ἐμπνεόμενος μὲ ἀπὸ τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων κι ἀπ' ἑσα δασκαλεύει ὁ τωρινὸς καιρὸς, ὁ Ψυχάρης ξανακατέθηκε πρὸς τὸ λαό, τὸν ἔκουσε, τότε ρώτησε, τότε σπούδασε, μὲ ἀγάπη καὶ μὲ γνώση. Τὸ Βυζάντιο τοῦ ἀποκάλυψε τὴν ἀληθινὴ πηγὴ τῆς ἀληθινῆς γλώσσας, ἐκείνης ποὺ μιλεῖ ὁ λαός. Ὁ Ψυχάρης θέλησε νὰ τὴν ἀνυψώσῃ καὶ μὲ περγαμνὰ ἀρχοντιῶν. πλουτίζοντας ἀράδα ἀράδα, τὴ χρονογραφία, τὸ μυθιστόρημα, τὸ δράμ. Τὸ ἔργο εἶτανε δυσκολώτατο, ὁ Ψυχάρης εἶχε νὰ πολεμήσῃ μὲ χίλιες δυὸ ἐπιρροεῖς. Καὶ μὲ ὅλα του τὰ ὄνειρα, καὶ μὲ ὅλες του τὶς ἐλπίδες, καὶ μὲ ὅλη του τὴν παραδειγματικὴ ἐπιμονή, ἀντιστάθηκε στὶς φουρτοῦνες· σήμερα βγήκε νικητής.

Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ ψυχαρασμοῦ στὴν Ἑλλάδα εἶναι πλῆθος. Τὶς ἀγωνίες του τοῦτες, τοὺς ἀγῶνες του, τὶς φαντασίαι του, τὶς ἐλπίδες του μᾶς ἱστορῶν μὲσα στὴν Ἀπολογία του, ποὺ δὲν εἶναι μονάχα ἡ ἀπολογία γιὰ τὸ ἔργο του, μὰ καὶ γιὰ τὸ σύστημά του. Ἐξηγεῖ τὴ μέθοδό του καὶ τοὺς ἀναγκασιότατους λόγους ποὺ τὴν ἐπιβάλλουν. Οἱ λογοτέχνες ποὺ παραδεχτῆκαν τὸ ψυχαρικὸ σύστημα, εἶναι πολυάριθμοι. Συχνὰ βγαίνουν φύλλα ποὺ ὑπερασπίζονται τὸν ψυχαρασμό. Τὸ σπουδαιότερο εἶναι ὁ «Νουμάς». Εἶναι τὸ φύλλο ποὺ ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ρίχτηκε μέσα στὸ γλωσσικὸ ἀγῶνα. Τὸ διευτύνει ὁ κ. Ταγκόπουλος, συγγραφεὺς μὲ μεγάλο ταλέντο. Δὲν πρέπει νὰ εἰμῶστε οἱ ὑπερασπιστὲς τοῦ περασμένου· νὰ τὸ ἐξακολουθοῦμε μόνον μὲ τὰ νέα στοιχεῖα ποὺ κρατᾶμε.

Ὁμολογῶ πὸς πῶς καὶ ἕκκα νὰ παραδεχτῶ τὸ σύστημα τοῦ Ψυχάρη· ὡς ἀπόχρησά τὴν πεποίθησιν πὸς εἶναι χρήσιμος.

ARY RENÉ D'YVERMONT

ΤΡΕΛΑΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

«— Παραμυθᾶνι νὰ σοῦ εἰπῶ στὰ χέρια μου ἔλα
 Παιδάκι μου ἀγγελόμορφο, χρὸσὸ παιδί μου...»
 Μὰ τὸ παιδάκι μὴτ' ἐκοίταε, μὴδ' ἐγέλα·
 Στὸ χῶμα ὅμως κάτι
 Μὲ σοβαρὸ ἓνα μάτι
 Κάτι σκαλλίζει τὸ θωρεῖ καὶ τῆς μιλεῖ,
 Πνεῦμα Κυρίου σὰν νὰ λαλεῖ :
 — Τὴν Ἱστορίαν, ὦ μάννα, εἶπές μου ἂν ξέρεις
 Κάποιον Ἰωσήφ — ἄλλον Ἰωσήφ — εὐσχήμου...
 «— Μαννούλα ἐγὼ, παραμυθᾶνι ξέρω
 Τέτοια, ποὺ σοῦ ὁμορφάνευε τὸν Κόσμο
 Καὶ πᾶνε τὰ παιδάκια
 Κάτου ἀπὸ τὰ ὄρουα δειτρούκια
 Ποὺ ξαπλωμένα παίζονε στὸ δίσμο
 Μαζὶ ὅλα μὲ γλυκόλαλα τραγούδια
 Σὰ ρόδι' ἀγγελούδια...
 Παιδάκι μου ἀγγελόμορφο, δὲν ξέρω
 Γιὰ τὸν Ἰωσήφ ἐκείνον... τὸ γέρο.»

— Θωρεῖς, Μαννούλα μου καλῆ, τὴ δροῦ
 Ποὺ ἀπάνον στὴν κορφὴ μὲ περηφάνεια
 Τοῦ Γολγοθᾶ, φουντόνει, καὶ μερόνυχτα θωρεῖ
 Τᾶστέρια στὴν κορφὴ τῆς, σὰ στεφάνια...
 Κοὶ ποὺ τῆνε σκαλλίζον
 Καὶ μὲ δάκρυα τὴν ποτίζουν
 Ἀγγέλοι δακρυσμένοι, νάπαλύνει
 Μιὰ νύχτα νὰ κοπεῖ... καὶ θεῖα νὰ γίνει ;
 Μὰ ἐνῶ τὴ ρίζα τῆς μιὰ δραγκολιᾶ τὴν περιζόνει
 Τᾶστροπελέμ τ' ὄρουνοῦ νεκρὴ τὴν ἐξαπλόνει
 Καὶ δυὸ ἔχονε τῆς δροῦς ξι' ἀπομεινεί...

«— Παιδάκι μου, τί λές ; τί λές ; ἡ μαύρη
 Λόγια εἶναι ἔτοῦτα ἀλλόκοια καὶ ξένα !...»
 — Μὰ νά, ἔτσι, μ' ἀνοιχτὲς ἀγκάλες, νὰῤῃρῃ
 Μπορεῖ τάχατε ὁ νοῦς σου, ἔτσι γιὰ σένα
 Πικρό, τόσο πικρό...
 Ποῦ μ' ἐβλεπες Νεκρό ;...
 Μὴν κλαῖς, χρυσοῦ Μαννούλα, ἓνα ὄνειρό μου
 Σοῦ εἶπα... ἡ ἰδέε τί ἐσκαλίξα ἐδῶ κάτου
 Στὸ χῶμα: τὸ σημάδι τοῦ ὄρουνοῦ μου θανάτου...
 Πόσο ἐπονοῦσε αἱματωμένο τὸ πλευρό μου...
 Στ' ὄνειρό μου !...»

Σπέτσος **ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ**

ΟΙ ΕΠΙΜΕΝΙΔΗΔΕΣ

(Κωμῳδία ποὺ παίζεται στὰ σύγνεφα καὶ στὰ καθαρευουσιάνικα κεφάλια).

(Συνεδριάζει τὸ πατριωτικὸ κομητάτο ἀπάνον στὰ σύγνεφα. Ὁ Μιστριώτης ξαγριεμένος περπατᾶει δῶθε κειθε μὲ τὸ γνωστὸ ἰδιαιτέρο τρόπο του — τρία βήματα σιγανὰ καὶ μικρὰ κ' ἓνα γλήγορα καὶ μεγάλο—βαστώντας στὸ χέρι του ἓνα δόρατο καὶ μιὰ ἀσπίδα. Κοιτᾶει κατὰ τὴ Ρουσιὰ καὶ τὴ φοβερίζει. Ὁ ἱμμανὴς ἔθνικὸς ποιητὴς Φωκίος Πανᾶς, πάει νὰ γγίξῃ μὲ τὰ ἀγριεμένα μαλλιά καὶ μουστάκια του τὸν Ὀλυμπο. Τὰ μέλη τοῦ Κομητάτου εἶναι οἰκνύμενα σὲ βαθειὰς σκέψης. Βρίσκονται ἐκεῖ ὁ Σταματάκιος Βλαβάρης, ὁ Γαρδίκας, ὁ Φαραντάτος, ὁ Κανελλίδης, ὁ Καλαποθάκης, ὁ Πώπ, ὁ Μαρῖνος ὁ Ζησίου, ποὺ πάντα φορεῖ πένθος γιὰ τὸ θάνατο τοῦ ἀρχαίου Περικλῆ, ὁ Χατ(ηδάκης καὶ ἄλλοι).

Ὁ Μιστριώτης. Τὸ πρᾶγμα ἔφθασεν εἰς τὸ μὴ περαιτέρω. Δεῖ χρήσασθαι σοβαροῖς μέτροις.
 Ὁ Πανᾶς. Ἡ πατρις δακρυχέουσα τείνει ἡμῖν τὴν χεῖρα ἵνα ζητήσῃ τὴν ἑαυτῆς σωτηρίαν.
 Ὁ Κανελλίδης. Βεβαίως. Διάβολε, διάβολε. Ὁ κίνδυνος τῶν στρεβλωτῶν τῆς ἀδαμαντίνου καὶ περιχρῦσου ἡμῶν γλώσσας, πρέπει ἐπὶ τέλος νὰ παταχθῇ ἀπαξ διὰ παντός.
 Ὁ Μιστριώτης. Τὸ σοβαρὸν εἶναι ὅτι εἰ εἰ ἔθλιοι παρασύρουσι πολλοὺς μετ' αὐτῶν, ἡμέρα τῆ ἡμέρα. Καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ τεμένους τῶν Μουσῶν, τοῦ Πανεπιστημίου λέγω, προσηταιρίσαντο καθηγητὰς τινὰς. Ἡ ἐξάπλωσις των μὲ ἀνησυχεῖ.
 (Ἐξέρχεται ἡ Ἐμπνευστὴ καὶ χτυπᾶει μιὰ κατραπακιά στὸ Σταματάκι Ἀβλάβη. Αὐτὸς ἀνεβαίνει ψυχρὰ σ' ἓνα ἄλλο σύγνεφο καὶ ἀρχίζει νὰ ξεφωνίζει κουνώντας τὰ χέρια του.)
 Ὁ Στ. Ἀβλάβιος. Χαῖρε ὦ πλοιοθραυσία
 Χαῖρε κοσμοπωλησία
 Χαῖρε νοῦς ὁ τριχωτός.
 Χαῖρε μάθησις χυδαίων
 Χαῖρε κρίσις ἀγελαίων
 Πλήρης σθένους καὶ φωτός.
 Ἐκ τοιούτων ἀνδραπόδων
 τοῦ βορβόρου, τῶν τριόδων
 Ἄναμνει ὁ «Νουμάς»,
 Κράτος ἐν τῶ νῦν αἰῶνι
 Νίκην ἐν μακρῶ ἀγῶνι
 Εὐτυχίαν καὶ τιμὰς.

(Ὅλοι χεροκροτοῦν)
 Ὁ Μιστριώτης. Τυχχάνεις ὦν, ὦ γαθὲ, ὁ νέος ἡμῶν Πίνδαρος. Τοῦτο ὅμως δὲν ὠρελεῖ ἡμᾶς. Οἱ ἔθλιοι...
 Ὁ Πανᾶς. Οἱ Πανᾶ θλιοι.
 Ὁ Μιστριώτης. Οἱ πανάθλιοι πρέπει νὰ ἐκλείψωσιν ἐκ τοῦ προσώπου τῆς γῆς.
 Ὁ Κανελλίδης. Νὰ φονεύσωμεν τοὺς προδότας. Διαβλέπω εὐκρινῶς ἐε ταῖς πράξεσιν αὐτῶν Σλαβικῶν καὶ πάλιν δάκτυλον... Διαβόλε, διάβολε...
 Ὁ Γαρδίκας. Μάχαιραν διδάσκει τῶ ἔθνει. Ἀλλὰ μάχαιραν αὐτοὶ δεῖ λαβεῖν.
 Ὁ Πανᾶς. Πρῶτον τὸν προδότην καὶ διευθυντὴν τῆς σπείρας, ὅστις ἔγραψε ἕν πῶς τοὺς στίχους μου ἀντὶ κωνεῖου, θὰ φονεύσω. Κεῖ ὕστερον ὅλους τοὺς ἄλλους, μηδενὸς ἐξαιρουμένου. Τὸ αἰσχρὸς ὁ προσάπτουσι τῆ πατρίδι θὰ ἀποπλυνθῇ δι' αἵματος.
 (Λέγει κι' ἄλλα χοντρὰ λόγια... Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἓνας φοβερὸς ἀγέρας φύσηξε ἀπὸ τὸ καινούριο βιβλίον τοῦ Περικλῆ Γιαννοπούλου, κ' ἔκαμε ἓνα σύγνεφο νὰ παραμερίσῃ λιγάκι. Φάνηκε τότες ὁ ἱερὸς βράχος μὲ τὸν Παρθενῶνα. Ὅλοι σηκώνονται καὶ τοῦ κάνουνε ντεμενάδες. Ὁ Ζησίου κλαίει δυνατὰ ἀπὸ τὴ συγκίνησιν).
 Ὁ Μιστριώτης. Οὐκ ἔστι κλυθιδῶν καιρὸς. Ἀκούσατέ μου πῶς ἔχει κατὰλεπτῶς τὸ ζήτημα. Ἐν τοῖς ἐπικλινοῖσι ἐδάξεσι τῆς τῶν αἰῶνων σταδιοδρομίας...

(Βγίνει ἓνα λόγο, ποὺ βαπτᾶει 10 μέρες καὶ 10 νύχτες, λέγοντας πάλι ὅλα τὰ ἴδια πράγματα ποὺ ἔχει πῆ ἀπὸ τότε ποὺ γεννήθηκε ἕσα με σήμερα. Τὰ μέλη τοῦ κομητάτου στὸ μεταξύ πέφτουνε σὲ μακκίριο ὕπνο. Βλέπουνε διάφορα ὄνειρα γιὰ τοὺς χυδαῖστὲς καὶ παραμιλᾶνε. Τὰ παραμιλήματά τους αὐτὰ εἶναι τὰ διάφορα ἄρθρα τους, ποὺ φανήκανε στὶς ἐφημερίδες. Στὸ τέλος ἀποκάνει ὁ Μιστριώτης, κι' ἀποκοιμείται κι' αὐτός. Ἄν καμιά φορὰ ζυπνήσουνε, θὰ φρίζουνε πάλι βλέποντας «τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ χυδαῖσμοῦ». Ἴσως ὅμως νὰ μὴν ζυπνήσουνε καὶ ποτέ).

ΧΥΔΑΪΣΤΗΣ

Τ' ΑΡΓΙΔΙΟΥ

(Βλῆχικο)

Ἄν τὸ πηγάδι στέρεβε
 θᾶμενε τὸ ποτιμί,
 καὶ ἂν ξεραίνονταν
 κι' ἀφτὸ
 τὸ κρουσταίλινο τὸ νερὸ
 ποὺ ἔχει ἡ πηγὴ μας
 θὰ δρόσιζέ μιν ὅλους.
 Μὰ μιὰ καρδιά
 δίχως χαρὰ
 καμιά χαρὰ δὲν ἔχει.
 Τί τῆς καρδιᾶς σου κάμανε
 καὶ λές ἀφτὰ τὰ λόγια ;
 Ἦρθανε καὶ τῆς ἔκλεψαν
 τὴ νύχτα τὴ χαρὰ τῆς
 καὶ ἀπὸ τότες σκεπτεῖν
 στὸ δρόμο τῆς ἀπλόθη.
 Τὸ χελιδόνι ἂν πέθανε
 θᾶμενε ὁ σπουρηγίτης,
 κι ἂν τὸ χαλάζι ἔροφτε
 τὸ σᾶρι στὰ λιβάδια
 πάντα τὸ κεχρὶ
 θὰ εἶτανε δικό μου.
 Μὰ δίχως ἀγάπῃ ζωὴ
 καθόλου δὲν ἔχει.

*Τί έπαθ' ή αγάπη σου
και λές τούτα τά λόγια ;*

*Μού τήρη σκότωσε καταραμένο χέρι
μένα μαχαίρι δίκαιο
και δέν μπορούσα ή φτώχη
νά σταματήσω τήν δριμή
του μάρβρου της αιμάτου.*

ΜΗΤΡΟΣ ΔΕΣΠΟΙΝΗΣ

Ο ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

Από τις καθημερινές εφημερίδες έμαθα τό λυπηρό μαντάτο του θανάτου και ενός άλλου μάρτυρα τής Μακεδονικής ελευθερίας, του Αγρινιώτη Παναγιώτου.

Τόν κρεμάσανε οί Τούρκοι κει πάνω στη Μακεδονία ενώ αυτός φώναζε: Κάτου οι τύραννοι! Νά ζήσῃ ή Έλληνομίση!

Ο μακαρίτης είχε και μια ιδιοτροπία, να μή γραφή ποτέ το μικρό του όνομα, γι' αυτό Παναγιώτου τόν έμαθε ή κόσμος. Παναγιώτου θα τόν μουρμουρήσει μεθαύριο ή Κλειώ στ' αυτί του Ιστορικού, γι' α να μνημονέψῃ τόνόμα του μάρτυρα Αγρινιώτη, όντας θά καθήση να στοιρίσει τό τί γίνεται στην πατρίδα του μεγάλου Αλέξανδρου...

Μεγάλη καρδιά καθώς ήτανε ή Παναγιώτου, δέν μπόραγε παρά να συγκινηθῇ από τις μεγάλες θεωρίες των δημοτικιστών και να πάρη και κεινος τό δρόμο τής γλώσσας, π' άνοιζαν κάμποσα μεγάλα πνευματικά σαν τόν Ψυχάρη κι' άλλους. Και τότες προπάντω, πού μερικοί σοφοί δάσκαλοι βρίζανε τούς δημοτικιστικές για Βούλγαρους, και πού ή Μιστριώτης έλεγε στη θανά του Ντεληγιάννη—τά παίρνω από τη μακαρίτισσα τη «Πρωία»! ...Ναι! οι αιοκότεροι άγροίτητες, προσήνεγκας τάς μεγαλειότητας ύπηρεσίας προς τήν παντρυθέν χειμαζομένη πατρίδα και όταν έπάταξες διά τής δημοσιότητας σου γλώσσας... οι βίβλους, όργανα έχθρας επικρατείας όντες, ελογίσαντο, ότι ήδύνατο διαστρεβλώσει τήν άρκιαν των προγόνων ήμων γλώσσαν διά τού... έλευθρίου γλωσσικού αυτού συστήματος...!

Ο Παναγιώτου δίψαγε πάντα τή λευτεριά—τ' άντιλαλάνε κει πάνω οι χαράδες του Όλύμπου— γι' αυτό κι' αγαπήσε τή γλώσσα τή λευθερη από τά σκοινιά τής ψευτίας!

Αγαπήσε τή γλυκειά γλώσσα τής μάνας του, τή γλώσσα πού τραγούδησε ή κλέφτης τή λευτεριά τής πατρίδας του, και πού μ' αυτή ή Διάκος έσβυσε τό μοιρολόγι του, πού συνάδεψε τή νιότη του, πού σβουνε πάνω στις ήγειες φλόγες, πώναψε ή ματρία τής εκδίκησης των Τούρκων.

Φεύγοντας μουστειλε αυτό τό γράμμα.

Θρασύβουλέ μου.

Όταν θά διαβάξης τό γράμμα μου, θά πατάω και πάλε τό χώμα. τ' άγαπημένο χώμα της Μακεδονίας.

Νά με συχωρέσης, πού δέ σ' αποχαιρέτησα. Κύνταξα να σε βρω τή δευτέρα, πού φευγα για τή Λάρισα, αλλά δέ σε βρήκα.

Πιστεύω όμως, πως θά συναντηθώμε καμιά φορά πάνω στα βουνά της γλυκειάς μας Μακεδονίας.

Γιά φαντασον τί ζορία ζωή... Πάνου σε κανένα βράχο καθισμένοι και κρατώντας τό ντο φέρι θα μιλάμε τή γλώσσα μας... Έλλοι κλέφτες του 21.

Αν δέ συναντηθώμε καμιά φορά θα αρρω να μή με ξεχασης.

Εμείς! ... ήνουμε με πολλούς

όχτρους. Μπορεί να ξαναδοθούν. . . Μπορεί όμως και να σκοτωθώ... Ποιος ξέρει... Αν σκοτωθώ μή λημονάς να μ' ανάβης κίνα κερι.

Εμένα δέ με μέλει. Γλυκός ή θάνατος, πού έρχεται για τή γλυκειά μας Πατρίδα.

Λαρισα 21 Μαρτίου 1906.

δ αδερφός σου
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

Και για τήν αντίγραφή

Θ. ΡΟΥΝΗΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ—ΓΡΑΜΜΑΤΑ (τόμος δεύτερος) Βγήκε κι ή δεύτερος τόμος του βιβλίου πού πόνον καιρό με λαχτάρα τό καρτερούσαμε. Καλύτερα από μες, θα μιλήσει ή Πίνακας πού δημοσιεύεται στην τελευταία σελίδα και πού δείχνει τούς φιλολογικούς θησαυρούς πού κλείνουν οι 230 σελίδες του. α' Η ποίηση στον παρασμένο τόν αιώνη—Τά μεγάλα τά ποιήματα—Η τρελή μητέρα—Σύντομα σημειώματα—Τό θέατρο και τό τραγούδι—Η ένική γλώσσα—Δρόμοι και σταθμοί τής γλωσσικής ιδέας—Ρωμιοί και Ρωμιόσκη—Η παιδεία μας—Η Μεγάλη Ίδέα—Κολοκοτρώνης—Τρικούπης—Τό τραγούδι του Ρενάν—Ο Μιστριλ—Ρωμαίος—Γιά τόν Έρωτόκριτο—Τό «Ταξίδι» του Ψυχάρη—Ένα βιβλίο «της Ζωής»—Γιά τό δράμα, έχι για τό θέατρο—Μαμαρών παράπονα.

Τό βιβλίο πουλιέται δρ. 3 (και φρ. 3 για τό έξωτερικό), στα γραφεία μας και στο Βιβλιοπωλείο τής «Εστίας».

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΒΛΑΜΗ τά πετρυτά, τά νόστιμα, τά γλυκερά, τά γιομάτα όμορφιά και χάρη, πού τυπωθήκανε πρόπερι στο «Νουμά», βγήκανε τώρα και σε όμορφο βιβλιαράκι, με χαρτί πλούσιο και με τύπωμα διπλοκί... στα γραφεία του «Νουμά» μια δραχμή.

Ποιος είναι ή Βλάμη, δέν μπορούμε πού τώ τώ πούμε, αφού κι ή ίδιος θέλει... Ένα μεναχθ θα ελικηθώμε, τώρα πού ή Βλάμη έκαμε τήν καλή αρχή, νάν τάπορασίσει κι ή Κόστας Γαζίας να μ' έδωσει σε τόμο τά τρυφερά και περισσότερα τραγούδια του.

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΠΟΙΟΣ ΤΑ ΉΕ!

Φίλε «Νουμά»,

Παρακινήθηκα από τά λίγα λόγια που έγραψες στο παραμένο φύλλο σου κ' έτρεξα και διάβασα στα «Παναθήναια» τό άρθρο του καθηγητή κ. Ν. Χατζηδάκη για τούς φοιτητάδες. Νά σου πώ τήν άλήθεια, δέν ένθουσιαστήκα και τόσο γιατί καμιά πρωτοτυπία δέ βρήκα σ' αυτό—δσα γράφει ή κ. καθηγητής, είναι γραμένα και γράφονται όλοένα στο «Νουμά» από τόν Ίδα κι από τούς άλλους συνεργάτες σου. Πώς τήν έπαθες λοιπόν και ρεκαμαρίσες ένα τέτιο άρθρο;

Φιλικάτατος
ΜΕΦΙΣΤΟΦΕΛΟ

Σημ. του «Νουμά». Δέ ρεκαμαρίσαμε κανένα άρθρο, ούτε γράψαμε πως τό άρθρο του κ. Χατζηδάκη είναι πρωτότυπο. Επκαμε μοναχά και τό ξαναλάμε, πως άξίζει όσημ χαράσκια ή κ. Χατζηδάκης γιατ μιλώντας στους φοιτητάδες δέν τούς μιλάσε σαν καθηγητής (και έξορμε δά πως μιλούσε

οι καθηγητάδες!), αλλά τούς μιλάσε σαν πατριώτης και σαν γλωσσικός άθροπος. Τούς μιλάσε δηλ. έξαστερα, τίμια, παληκαρίσια, και τό σπουδαιότερο, Ρωμαίϊκα. Αν έπρε πράματα γραμένα και ξαναγράφμένα στο «Νουμά», τόσο τό καλύτερο και για τό «Νουμά» και για τήν άφεντιά του. Έμεις τό χαίρομαστε ότα βλέπουμε να μ' έπαρουν τις γνώμες μας και νάν τις κυκλοφορούν, άψογ γι' αυτό και τις γράφουμε. Δέν τις γράφουμε βέβαια για νάν τις φιλάμε στο ξύδι σαν τουρσί.

Όπως μιλάσε ή κ. Ν. (όχι ή κ. Γ., για όνομα του Θεού!) Χατζηδάκης στους φοιτητάδες, δέ μιλάσε κανένας άλλος καθηγητής ως τώρα, γιατί τέτιους τίμιοις πατριώτες δέν έχει πολλούς τό Πανεπιστήμιο.

ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Τό σημερινό φύλλο βγαίνει σε χειρότερο χαρτί κι από κεινο που βγαίνε πρώτα. Τό φταίξιμο δέν είναι δικό μας. Τό χαρτοπωλείο Πάλλη και Κοτζιά μας δήλωσε πως τέτιο χαρτί θα μ' έδωκε για μερικές μέρες ακόμα, όσο να πάψει ή άπεργία πού έσπασε τώρα τελευταία στην Έδρειαη στις φάμπρικες του χαρτιού.

— Στο φύλλο τής άλλης Κυριακής, στο πρώτο δηλ. φύλλο τής ΣΓ χρονίας του «Νουμά», θα δημοσιεύουμε άρθρο του Ψυχάρη με τόν τίτλο «Πρωτοχρονιάτικα», καθώς και είκοσι μικρά ποιήματα του Κώστη Παλάμα με τό γενικό τίτλο «Σατιρικά γεμολομματα».

— Στο ίδιο φύλλο θα δημοσιεύουμε ανέκδοτο ποίημα του Πάλλη και κριτικό άρθρο του ήέτρου Βασιλικού για τό «Αρχιτέχτονα Μάρβα» του Νιρέβνα.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Τ. Χρ. Σ' εύχαριστούμε. Θα δημοσιευτεί. Ο κ. Μ. Καλ. είναι συνδρομητής του «Νουμά».—Στ. Κουλο, στη Σμύρνη, άδωσε τή συνδρομή του 1908 και σ' εύχαριστούμε.—κ. Δ. Π. Δημ. στην Πόλη, άδωσε τή 4 φρ. και σ' έπέστευσε τή βιβλία. Πλεροφόρησε μας, παρακαλούμε, τήν παραλαβή τους.—κ. R. Par. Liverpool. άδωσε τή συνδρομή του 1908 κ' εύχαριστούμε.

ΣΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

— γραφεία(τόμος Ζήνωνας (πουλιούνται ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ τό ένα και 1,25 φρ. χρ. για τό έξωτερικό, τακίλωση βιβλία: του ΨΥΧΑΡΗ «Τίμαιο του Γιαννίτη»—του ΠΑΛΛΗ «Ηλιος και Φεγγάρι»—του ΦΩΤΙΑΔΗ «Τό γλωσσικό ζήτημα και ή Έκπαιδευτική μας αναγέννηση»—του ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ «Ιστορία τής Ρωμιόσσης», «Μαζώχτρα και Βρουκόλακας» και «Νησιώτικες Ιστορίες»—του Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗ «Οί ακιές μου»—του ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ «τό Άνεγμένο» (δράμα)—του ΠΑΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ «Θρησκεία και Πατρίδα»—του ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ «Τα Πελιά και τά Κηνούρα»—του Γ. ΑΒΑΖΟΥ «Η ματρία»—του Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ «Ζωντανοί και πεθαμένοι» και «Ο Άσσοτος» (δράματα)—του ΛΟΥΓΟΥ «Δάφνης και Χλόη» (μεταφρ. Βουτερίδη)—του ΒΥΡΗΠΙΑΝ «Η Μέδεια» (μεταφρ. Περικλήτη)—του ΣΟΦΟΚΛΗ «Ο Άίας» (μεταφρ. Ζήσημου Σίδερη).

Η ΙΑΙΔΑ μεταφρασμένη από τόν Άλίξ. Παλλή, δρ. 2 και φρ. χρ. 2 1/2 για τό έξωτερικό.

Ο ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ τής κ. Αλεξάντρας Παπαδόσκου, χρυσοδέμενος, δρ. 1 1/2 και φρ. χρ. 2 για τό έξωτερικό.

Του ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ «Ταμχοι και Άνάπαιστοι»—«Τρισεύγενη»—«Γράμματα»—«Άσάλευτη Ζωή», ή δρ. άντις 12 πού πουλιούνται στα βιβλιοπωλεία. Γιά τις επαρχίες 6,50 και για τό έξωτερικό 7 φρ. χρ. δίχως άλλο έξοδο για τά ταχυδρομικά.—Ο «αδωδεκάλογος» του Γύφτου, 3 δραχμές.—«Ο θάνατος του Παληκαριού» δρ. 1.

Του ΙΔΑ «Μαρτύρων και ήρώων αίμα.» δρ. 2.

Του Γ. ΜΑΡΚΕΤΗ Πλουτολογία (Δρ. 1)—Κριτική του άδελου λογισμύ του Κάντ (δρ. 1)—Τό διαμολογικό ζήτημα στην Άγγλία (λεφτά 50)

Του ΔΕΑΝΤΡΟΥ Κ. ΠΑΛΑΜΑ τά «Πρώτα τραγούδια» δρ. 1.

Του ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΟΥ «Τό Μπαμπάκι» δρ. 1.

Τής κ. ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ «Από τόν κόσμο του ααιονίου» δρ. 1.

Του ΨΥΧΑΡΗ όλα τά έργα από δρ. 4 ή τόμος. Του Γ. ΣΚΑΗΡΟΥ «Τό κοινωνικό μας ζήτημα» δρ. 0,50.

Τό γραφείο του «Νουμά» στέλνει στους συνδρομητάδες του έξωτερικού ήτι βιβλία του ζητήσουνε στις τιμές πού τά πουλούνε τάλλα βιβλιοπωλεία, δίχως παρακανιστό έξοδο, έξόν τά ταχυδρομικά.

Τόμοι παραμένοι του «Νουμά» (έξόν από τόν πρώτο πού δέν έπάργει κανένα του αντίτυπο) πουλιούνται δρ. 12 ή ένας για τήν Έλλάδα και φρ. χρ. 12 για τό έξωτερικό.